Zo života PBF

V dňoch 21.—24. mája 1979 navštívil našu bohoslovecku fakultu katechéta srbskej pravoslávnej cirkvi z Belehradu, pán Lazar D. Babič. Cieľom jeho návštevy bolo, aby na našej fakulte predniesol niekoľko prednášok o významnom hierarchovi srbskej pravoslávnej cirkvi — patriarchovi Lukianovi. Patriarcha Lukian bol verným synom svojho národa a za jeho slobodu a samostatnosť vedel obetovať aj svoj život. Bol zavraždený v Bad-Gastein (Rakúsko) roku 1913 pre svoje nezlomné vlastenecké cítenie a postoje, pre svoju nekompromisnosť. Brat Lazar Babič obdržal osobitné štipendium na štúdium života a činnosti tohto významného patriarchu od Svetovej rady cirkví v Ženeve s podmienkou, že prednesie niekoľko prednášok zo zhromaždeného materiálu v zahraničí. Brat Babič si zvolil ČSSR a našu bohoslovecku fakultu, kde jeho prednášky boli vypočuté s veľkým záujmom. Patriarcha Lukian živo pociťoval potreby a problémy pravoslávnych veriacich vých. Slovenska, ktoré v tom čase patrilo do Rakúsko-uhorskej monarchie a prežívalo ťažké chvíle, ako aj ostatné slovanské národy tejto monarchie. Brat Lazar Babič nechal našej fakulte aj jeden exemplár svojej štúdie, fotografie patriarchu Lukiana, podaroval profesorom a poslucháčom fakulty veľmi pekné ikonky, plaketu sv. Sávu a niektoré iné veci, za čo sme mu úprimne vďační. Okrem toho brat Babič mal možnosť obhliadnuť si mesto Prešov, časť vých. Slovenska a dňa 27. mája 1979 sa zúčastnil celocirkevných osláv 100. narodenia vladyku Gorazda v Prahe, na ktorých bola aj osobitná delegácia srbskej pravoslávnej cirkvi na čele s Preosvieteným vladykom Efremom.

Bol to ďalší prejav našej bratskej jednoty, bratských vzťahov, ktoré prispejú k ešte väčšej jednote a vzájomnému poznávaniu života našich cirkví a našich bratských krajín. Veríme, že brat Lazar Babič si odniesol dobré dojmy z návštevy našej vlasti i našej bohosloveckej fakulty a bude mať o čom rozprávať našim srbským bratom vo viere, s ktorými sa cítime deťmi jednej, svätej a všeobecnej pravoslávnej cirkvi. Želáme bratovi Babičovi ešte mnoho ďalších študijných úspechov, aby dielo patriarchu Lukiana bolo všetkým nám známe a poučné.

P. Š.

Budúce číslo vyjde 10. augusta 1979

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: 080 01 Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prot. dr. Š. Pružinský. Technický red. Helena Ferencová. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Duklianske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročne predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávku prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/0 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČ. XXV. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 7/1979

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● Dňa 13. mája t. r. Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, odslúžil sv. liturgiu v katedrálnom chráme v Prešove za spoluslúženia d. o. prot. Jozefa Iljuka, špirituála PBF, a d. o. prot. Petra Kormaníka, správcu prešovskej farnosti, ktorý predniesol aj kázeň.

● Dňa 20. mája t. r. Preosvietený vladyka Nikolaj odslúžil archijerejskú sv. liturgiu za spoluslúženia d. o. prot. M. Kernaševiča a d. o. prot. Petra Kormaníka v prešovskej katedrále. Kázal d. o. prot. Michal Kernaševič.

● Dňa 31. mája — v deň sviatku Nanebevstúpenia (Voznesenija) Isusa Christa, odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj spolu s d. o. prot. J. Iljukom a d. o. prot. P. Kormaníkom archijerejskú sv. liturgiu; kázeň predniesol d. o. prot. P. Kormaník.

Zo života michalovskej eparchie

Tradičné chrámové sviatky

● Dňa 13. mája 1979 sa konali odpustové bohoslužby v Ruskom Hrabovci pri príležitosti chrámového sviatku sv. veľkomučeníka Juraja. Za účasti veľkého počtu veriacich miestnych i z okolia sv. liturgiu odslúžil d. o. Ladislav Fedor z Podhoroďa a d. o. prot. Štefan Čiba, správca miestnej farnosti. Kázal d. o. Fedor.

Pri príležitosti chrámového sviatku Nanebevstúpenia Isusa Christa (Voznesenija) sa konali odpusty na týchto farnostiach:

● Strážske: dňa 20. mája t. r. sv. liturgiu odslúžil d. o. prot. J. Cap z Lastomíra a správca miestnej farnosti d. o. J. Džogan. Kázal d. o. J. Cap.

● Bežovce: dňa 20. mája t. r. sv. liturgiu odslúžil d. o. prot. Štefan Mandzák, ktorý predniesol aj kázeň.

● Falkušovce: dňa 27. mája t. r. sv. liturgiu odslúžil d. o. Michal Fedič z Markoviec a miestny duchovný d. o. prot. J. Lovič. Za veľmi peknej účasti miestnych i okolitých veriacich kázal d. o. Fedič.

● Hažín: dňa 27. mája t. r. sv. liturgiu v Hažíne odslúžil d. o. prot. Štefan Horkaj z Michaloviec a d. o. prot. J. Koco, miestny duchovný. Kázal d. o. prot. Horkaj.

● Zemplínske Hradište: dňa 27. mája t. r. sv. liturgiu odslúžil d. o. A. Fejo, ktorý aj kázal.

Archijerejská sv. liturgia

● Dňa 24. mája t. r., v deň sviatku Nanebevstúpenia (Voznesenija) Isusa Christa v katedrálnom chráme sv. Ducha v Michalovciach archijerejskú sv. liturgiu odslúžil Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, za spoluslúženia d. o. prot. Štefana Horkaja.

(J. CH.)

Svätý prorok Boží Eliáš

„Nech ťa neklame tvoj Boh, ktorého sa nádejaš" (2 Kr 19, 10).

Spomedzi mnohých morálnych hodnôt sv. proroka Eliáša je zvlášť pozoruhodná jeho horlivá láska k Bohu. Vo svojej horlivosti v úcte k pravému Bohu nebojazlivo obviňoval ľud i kráľa z pohanstva a nepočestnosti. Svoju vášnivú horlivosť k pravému Bohu doviedol až tak ďaleko, že prikázal usmrtiť všetkých pohanských baalových žrecov, ktorí usmerňovali ľud ku klaňaniu sa modlám. Bohu sa páčila taká plamenná horlivosť proroka Eliáša.

Boh slovami prvého prikázania „Ja som Pán Boh tvoj; nebudeš mať iných bohov" — dal kresťanom za povinnosť horlivú vieru. Spomínanými slovami ustanovil medzi sebou a človekom zväzok lásky, ktorý povýšil k takej dokonalosti, aby kresťan miloval Boha z celého srdca, z celej svojej duše a z celého pomyslenia, to znamená, celou svojou bytosťou. Slovami „Ja som Boh tvoj" ukazuje Pán svoju veľkosť. Objasňuje nám to sám Tvorca zákona slovami: „Lebo ja som Pán Boh tvoj, Boh žiarlivý" (Ex 20,5). Nie je ťažké pochopiť, že povinnosť byť horlivým vo viere v Neho leží na každom človeku — kresťanovi a vzťahuje sa na všetky časy a podmienky, lebo prikázanie o horlivosti je nedeliteľne spojené so zákonom o láske k Bohu.

Isus Christos povedal tým, ktorí žili v nevedomosti: „Vy vzývate, čo neznáte" (Jn 4,22). Boh nám daroval pravý svet viery a pochopenie tajomstva Christovho, po ktorom musíme, spolu s apoštolom „horliť horením Božím" (2 Kor 11,2). Kresťan, žijúci duchovným životom, plní prikázanie lásky k Bohu a k blížnemu, napráva zmýšľanie svojho srdca, očisťuje svedomie a pozdvihuje sa k obcovaniu s Bohom. Podľa duchovnej úrovne sa obracia sám na svoje vnútro. Ak naším srdcom vládne mamona a márnosť, ak sa týmito vecami zaoberáme viac ako Bohom, pre ktorého sme stvorení, vtedy najviac potrebujeme horlivosť Eliášovu alebo Mojžišovu, ktorá nám pomôže vrátiť sa na cestu pravdy. Horlivý Eliáš miloval Boha zvláštnou, niekedy pre nás až nepochopiteľnou horlivosťou. Keď dokážeme mať „horlivý" vzťah k hočiakej svetskej márnosti, nie je možné si ho vytvoriť k svojmu Stvoriteľovi? Akiste áno, čo dokazuje príklad sv. proroka Eliáša. Ak budeme čistými horliteľmi a služobníkmi kráľovstva Božieho, usí-

dli sa ono v nás a v našich blížnych, horlivosť nám prinesie úžitok — splnenie odkazu a sľubu, ktorý sme obdržali pri sv. krste: „Ak ma niekto miluje, bude zachovávať moje slovo, a môj Otec bude ho milovať a prídeme k nemu a budeme prebývať u neho" (Jn 14,23).

† Cyril, biskup michalovský

Oslavy 100. výročia narodenia vladyku Gorazda

Vladyka Gorazd, vlastným menom Matěj Pavlík, sa narodil 27. mája 1879 v obci Hrubá Vrbka na Moravskom Slovácku. Od jeho narodenia teda uplynulo 100 rokov, preto naša cirkev určila na deň 27. mája 1979 celocirkevné oslavy tohto výročia, aby si tak pripomenula záslužné dielo vladyku Gorazda pri obnove pravoslávia v Čechách a na Morave a v istom zmysle i na vých. Slovensku, lebo vladyka Gorazd podporil v Čechách a na Morave to hnutie, ktoré sa usilovalo o cirkevnú samostatnosť a spojenie s východnou pravoslávnou cirkvou. Toto hnutie zaznamenáva veľký rozmach po druhej svetovej vojne, kedy sa vytvorili možnosti vzniku slobodného štátu Čechov a Slovákov, teda Československej republiky, ale je to práve doba, kedy podobné hnutie vzniká aj na východnom Slovensku, najmä v dvadsiatych rokoch, kedy mnohé cirkevné obce prejavili rozhodnutie vrátiť sa späť do pravoslávnej cirkvi. Bolo preto správne, aby si jeho sté narodeniny dôstojne pripomenula celá naša cirkev.

V stanovený deň sa konala slávnostná svätá liturgia, ktorú slúžil Jeho Blaženstvo vladyka Dorotej spolu s predstaviteľmi zahraničných pravoslávnych cirkví a naším duchovenstvom. Chrám bol preplnený veriacimi, na tvári ktorých bolo vidieť veľké duchovné nadšenie a radosť. Osobitným dojmom na veriacich zapôsobil zborový spev. Slávnostnú kázeň predniesol Jeho Blaženstvo vladyka Dorotej, ktorý veľmi presvedčivo zobrazil pred prítomnými veľké dielo vladyku Gorazda. Po ukončení liturgie vladyka Dorotej vrele privítal milých hostí z bratských cirkví a všetkých prítomných a pozval ich na poobedňajšiu slávnosť.

Zo zahraničných hostí treba spomenúť Jeho Vysokopreosvietenosť Sergija, metropolitu odeského a cherzonského, Jeho Vysokopreosvietenosť Varnavasa, metropolitu kitrusského (Grécko), jeho Preosvietenosť Efrema, biskupa moravičského (Juhoslávia), ktorého sprevádzal náš rodák protj. prof. Branko Císař, ktorý žije a pracuje v Juhoslávii a predstaviteľov podvoria moskovského patriarchátu u nás.

Spolu s vladykom Dorotejom za našu pravoslávnu cirkev sv. liturgiu slúžili: Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, kancelár Metropolitnej rady prot. dr. J. Novák, riaditelia úradu jednotlivých Eparchiálnych rád, dekan PBF v Prešove protj. dr. Štefan Pružinský, protj. dr. J. Šuvarský. Na liturgii boli prítomní

aj viacerí duchovní, ktorí prišli spolu so svojimi veriacimi, aby tak spoločne uctili svetlú pamiatku vladyku Gorazda.

Zahraniční hostia odovzdali Jeho Blaženstvu veľmi cenné dary, z ktorých na prvom mieste treba spomenúť veľmi pekný kalich, ktorý daroval vladyka Varnavas. Vrele sa poďakovali za pozvanie na túto milú slávnosť a prečítali posolstvá a pozdravy od najvyšších hierarchov svojich cirkví, čo bolo prítomnými prijaté s veľkým uspokojením a radosťou.

Po skončení svätej liturgie hostia boli dopravení do hotela International, kde sa začalo slávnostné zhromaždenie k stému výročiu narodenia vladyku Gorazda. Zhromaždenie otvoril Jeho Blaženstvo vladyka Dorotej, ktorý uvítal prítomných, predovšetkým zahraničných hostí a predstaviteľov štátnej správy (ÚPV ČSSR, MK ČSR a MK SSR), požiadal protj. dr. J. Šuvarského, aby predniesol slávnostný prejav, v ktorom ocenil veľké dielo vladyku Gorazda. Nakoľko v týchto dňoch vyšla osobitná kniha o živote a diele vladyku Gorazda, autorom ktorej je práve hlavný rečník tohto zhromaždenia a ktorú si bude môcť každý záujemca zakúpiť, nebudeme tu uvádzať podrobný obsah tohto prejavu. Súčasne s tým sa pripravuje k vydaniu aj dielo samotného vladyku Gorazda, ktoré napísal tesne pred svojou tragickou smrťou v roku 1942, kedy bol nemeckými fašistami popravený za svoj vlastenecký čin.

Na tomto zhromaždení boli prítomní aj predstavitelia bratských cirkví v Československu a predstavitelia bohosloveckých fakúlt.

Z osláv 100. výročia narodenia vladyku-mučeníka Gorazda — máj 1979.

Po hlavnom prejave nasledovali ďalšie preslovy tých, ktorí sa osobne pamätajú na vladyku Gorazda ako jeho spolupracovníci, známi a priatelia. Tieto spomienky na osobu vladyku Gorazda boli veľmi pekným doplnkom hlavného referátu a bolo v nich cítiť veľkosť jeho osoby, predovšetkým jeho dušpastierske a organizačné schopnosti, čo je tak dôležité aj v dnešnej dobe. Na tomto zhromaždení boli prítomní aj veriaci z jednotlivých cirkevných obcí v počte asi 350 osôb. Za našu bohoslovecku fakultu boli prítomní členovia profesorského zboru.

Veľmi vzrušujúcim doplnkom tejto významnej slávnosti bola promócia Vysokopreosvieteného vladyku Varnavasa na doktora pravoslávnej teológie honoris causa za jeho osobitné dušpastierske, bohoslovecké, sociálne a ekumenické zásluhy, o čom budeme referovať v osobitnom článku.

Toto slávnostné zhromaždenie sa skončilo po 18. hodine, kedy Jeho Blaženstvo vladyka Dorotej sa všetkým prítomným úprimne poďakoval za účasť a poprial im mnoho zdravia, Božej pomoci a mnoho úspechov v každodennej práci pre dobro cirkvi i pre dobro nášho národa, našej vlasti, aby sme mohli svoju prácu konať v pokoji a vo vzájomnom porozumení.

O 18.30 vladyka Dorotej pozval hostí na slávnostnú recepciu, počas ktorej sa k prítomným prihovoril zástupca štátnej správy, námestník riaditeľa sekretariátu pre veci cirkevné Ministerstva kultúry ČSR dr. Černý, ktorý vysoko ocenil vlastenecký postoj vladyku Gorazda, celej pravoslávnej cirkvi, jeho najbližších spolupracovníkov, ktorí boli taktiež popravení, ocenil terajšie naše snaženie, najmä na poli mierovej práce a podpory nášho ľudu v budovateľskom úsilí a vyslovil spokojnosť s priebehom osláv. Vrele sa poďakoval za milé pozvanie na tieto oslavy.

Veríme, že odkaz vladyku Gorazda bude i naďalej žiť v našich srdciach, že bude všetkých nás inšpirovať k opravdivej láske k svojej cirkvi, k svojej rodnej vlasti, k národu a že táto radostná spomienková slávnosť bude nás všetkých zaväzovať k tvorivej práci všade tam, kde je to najviac potreba, aby sme svoje povolanie a poslanie splnili čo najlepšie. P. Š.

Všetko telo je ako tráva, všetka jeho sláva ako kvet trávy; uschla tráva, opršal kvet, ale slovo Pánovo zostáva naveky (I Ptr 1, 24—25).

— — —

V tom je milosť, keď niekto s čistým svedomím pred Bohom znáša bolesti a trpí bez viny. Ale čože je to za sláva, keď vás pohlavkujú preto, že hrešíte? Keď však dobre robíte a predsa trpíte, to je milé Bohu (1 Ptr 2, 19—20).

Vzory mníšskeho života sv. Cyrila a Metoda

„Hľa, aké dobré, aké milé je to, keď bratia spolu bývajú" (Ž 133,1)

Charakteristickým znakom pustovníkov a mníchov kresťanského Východu, ktorý sa tak výrazne prejavil a blahodarne uplatnil i v strastiplnom živote a požehnanom diele sv. Cyrila a Metoda, je skutočnosť, že dokázali v záujme Cirkvi a Božieho ľudu harmonicky spájať záľubu v rozjímavom a modlitebnom živote na pustatine alebo v monastierskom spoločenstve s cieľavedomým zasadzovaním sa o víťazstvo Vteleného a Zmŕtvychvstalého Christa vo svete a so sebaobetavým úsilím urobiť svet miestom a predmetom tichej, pokornej služby, keď neustálymi modlitbami a intenzívnym prežívaním eucharistického spojenia s Christom získali opravdivú pokoru a pravú múdrosť, aby mohli slúžiť Božiemu ľudu ako jeho učitelia, lekári duší, tešitelia a poradcovia. Preto Cirkev celkom oprávnene spieva v šiestej óde kánonu na ich počesť: „Pôvab pustovníckej samoty a mlčanlivosti ste premenili na trud apoštolský, aby ste spoločne so zástupmi privedených ku Christovi volali: „Blahoslavený si, Bože otcov našich!" Spieva tak cirkev v deň ich svetlej pamiatky, keď v jeho predvečer si položila v stichiráoh — hymnoch večierne tieto otázky: „Akými oslavnými piesňami zvelebíme v Bohu múdrych učiteľov, milovníka pustatiny Metoda, ktorý sa obohatil v mlkvej samote plodmi ducha, i zlatoústeho Cyrila, ktorý opustením svetskej múdrosti pochopil nebeskú premúdrosť a zahanbil učenie pyšných agarénskych mudrlantov? Veď kvôli nim Christos Boh náš daroval i nám svoju veľkú milosť! Akými zvelebujúcimi spevmi oslávime v Bohu múdrych učiteľov, Metoda, ktorý opustil všetky krásy sveta z lásky ku Christovi a slúžil nebeskému Kráľovi podľa vzoru anjelov, i Cyrila, ktorý si vyvolil od útlej mladosti premúdrosť za družku života a zveľadil Bohom mu zverené nadanie na Jeho slávu? Veď títo i nás priviedli k poznaniu od vekov jestvujúcej Trojice, Otca, Syna i Ducha Svätého, jediného Boha, a tak sme sa stali účastníkmi veľkej milosti Christa Boha!"

Autor Služby sv. Cyrilovi a Metodovi, z ktorej sme citovali chválospevy s motívom — námetom snúbenia sa mníšskej rozjímavosti s činorodou vierou, zaiste sa opieral pri jej tvorbe i o Pochvalu Cyrilovi a Metodovi, „podivuhodný klenot prvého slovanského kazateľstva z najranejších dní pocyrilometodejských", ktorá podáva nasledujúci výstižný obraz náplne duchovného života, jeho spôsobov a prostriedkov, ktorými sa riadil v monastieri na Olympe sv. Metod, keď sa rozhodol prijať mníšske postrižiny, odložiac svoje pôvodné meno Michal alebo Manuel, a keď po istom čase sa k nemu pridružil i jeho mladší brat Konštantín, ktorý však žil v monastierskom spoločenstve len ako poslušník — novic bez trvalých sľubov, lebo mal ešte určité záväzky voči cisárovi a patriarchovi: „I odišiel na Olymp, odeli ho do čierneho, postrihli ho a dúfal, že prijme raz i biele a neporušiteľné rúcho anjelské. Bol poddaným všetkým s pokorou a poníženosťou pri bdení aj modlitbe, v oddychu i v robote, v mimoriadnom pôste, v ustavičnej striedmosti, v čistote ducha, v blahodarnom plači, za ktorého ronieval z očí prameň sĺz ako rieku a tou omýval celé svoje telo. Telesného pokoja vôbec nepoznal, aký je, ale noc čo noc stával od západu slnka až do východu a nedožičil spánku svojim očiam ani svojim viečkam driemoty ani pokoja svojim obrvám, ale cvičil sa v žalmoch i spevoch a duchovných piesňach. Zároveň sa usiloval žiť ako svätí otcovia. Jedných z nich prekonal tichosťou a mlčaním, iných pôstom a bdením i modlitbou a mimoriadnou pokorou. A tak sa stal známym medzi všetkými otcami, podobný veľkému Arzéniovi i Antóniovi a Sávovi, lebo naplňoval svojou osobou životy všetkých. Tu milostivý Boh, ktorý videl, ako vytrváva v toľkej námahe, pohol srdce bratov a tí, vidiac jeho neobyčajnú horlivosť v službe Božej, divili sa medzi sebou a oslavovali Boha dávajúceho zhora milosť tým, čo pracujú pre neho. Napokon sa dopočul o jeho horlivosti aj patriarcha. On i cisár nútili ho, aby prijal hodnosť metropolitu na čestnom mieste. Keď ho k tomu nemohli prinútiť, ustanovili ho predstaveným monastiera zvaného Polychron, v ktorom bolo sedemdesiat otcov. Na to pristúpil a žil ako bez tela, ustavične na modlitbách, a pre všetkých bol všetkým, aby všetkých získal".

V citovanom úryvku Pochvaly Cyrilovi a Metodovi, na spísaní ktorej sa zaiste podieľal i verný sprievodca sv. Metoda jeho strastiplným životom, sv. Kliment Ochridský, ktorý sa k nemu pridružil už za jeho archimandritského pôsobenia v monastieri Polychron na mníšskej hore Olymp, obkolesenej čarokrásnou prírodou, sa podáva hodnoverné svedectvo o tom, že sv. Metod a samo sebou i sv. Konštantín — Cyril duchovne rástol pod vplyvom svätých pustovníkov a mníchov, Arzénia, Antónia a Sávu, ktorých ochrane a duchovnému otcovstvu sa zveruje mních v modlitbe pri postrižinách zakotvenej v Sinajskom euchológiu, zredigovanom z prevažnej časti sv. Klimentom Ochridským, najmilším žiakom sv. Metoda. Podobne ako oni i sv. solúnski bratia splnili doslovne výzvu z modlitby pri postrižinách k neseniu kríža, a preto celkom oprávnene hodnotí táto Pochvala ich život slovami: „Vzali ste kríž Pána mužne na plece" a „Slávu kríža niesli ste na sebe, opovrhli ste vecami časnými a obľúbili ste si večné", ktoré sú taktiež ozvenou modlitieb pri obrade mníšskych postrižín. S motívom nesenia kríža ako ohlasom týchže modlitieb, v ktorých sa uvádzajú spomenutí patriarchovia pustovníctva a mníšstva ako vzory Bohu zasväteného života sa stretávame i v druhej piesni cyrilometodejského kánonu, keď v deň sviatku slovanských apoštolov každý z nás spieva: „Ak chce niekto za mnou ísť, nech vezme svoj kríž a nasleduje ma", „sluchom srdca svojho očujúc, Metod preblažený, kríž mníšskeho života si vzal na svoje plece, nasledujúc Christa, ktorého pros, aby i mňa v láske k Nemu chladného rozohnil!"

Ako prvý sa v spomenutej modlitbe pri obrade mníšskych postrižín uvádza ochranca učiteľov a vychovávateľov sv. Arzénios Veľký, rodom vznešený a vysoko vzdelaný Riman, ktorý však väčšiu časť svojho života strávil v oblastiach kresťanského Východu, kde sa medzi egyptskými „horlivcami" v Skytskom monastieri a neskoršie v úplnej osamelosti v Trojene pod Memfisom stal strhujúcim vzorom pokory a kajúcnosti. Najprv bol učiteľom v Carihrade, získajúc si priazeň a vážnosť u cisára Teodózia Veľkého ako vychovávateľ jeho synov. Po jedenástich rokoch odložil však senátorskú tógu, ktorou ho cisár poctil, opustil nádheru jeho dvora v predtuche, že i on akúsi radosť zo Siona, o ktorom prorok Izaiáš predvídal, že Hospodin „zmení jeho púšť na raj a jeho step na záhradu" (Iz 51,3), lebo „tí, ktorí so slzami rozsievajú, budú žať s plesaním" (Ž 126,5). Preto celý jeho ďalší život bol neustálym pokáním prejavujúcim sa častokrát i slzami, o ktorých zakladateľ egyptských monastierov sv. Pimen Veľký výstižne poznamenal: „Šťastný je Arzénios, že kajúcne plakal nad sebou, pokiaľ žil na zemi. Kto neplače v tomto živote, bude plakať v budúcom".

Pamiatka sv. Arzénia Veľkého, ktorý zomrel ako deväťdesiatpäťročný starec, nazvaný sv. Hieronymom, zoznamovateľom západného kresťanstva s písomníctvom kresťanského Východu, „žulovým stĺpom pustovníckeho života", okolo r. 450, je v pravoslávi stále živá. Je napr. patrónom bohosloveckého ústavu v Sremských Karlovciach, ktorého základy položil v 18. stor. metropolita Stevan Stratimirovič, zaslúžilý mecén o zriadenie Katedry reči a literatúry československej pri chýrnom lýceu v Bratislave, a na ktorom študovali niektorí príslušníci prvej generácie českých pravoslávnych kňazov. Poslanie jeho života krásne vystihuje kondák spievaný na jeho počesť v deň jeho sviatku 8. mája: „Z Ríma si vzišiel, Preblažený, ako veľké slnko a dospel si až do cisárskeho mesta! Svojimi rečami a skutkami rozptyľuješ všetku hmlu nevedomosti; preto ťa zvelebujeme, sláva Otcov, svätý Arzénios!"

Ešte v hojnejšej miere vplýval na celkovú orientáciu mníšskeho života našich prvých učiteľov „Otec mníchov", sv. Antónius Veľký, o ktorého živote, svedčiacom o duchovnej a mravnej výške opravdivého kresťana, nás poučuje jeho dosiaľ svieži životopis napísaný s vrúcnym nadšením nad odriekavým

pustovníctvom jeho oddaným učeníkom sv. Atanázom Veľkým, mníchom temer nadľudskej aktivity, ktorý vošiel do dejín ako vedúci teológ I. Nicejského snemu r. 325 a ako „Stĺp Cirkvi" 4. storočia.

Sebaobetavým úsilím získať všetkých pre Christa vyplnený život sv. Antónia Veľkého, ktorý sa narodil r. 251 v stredoegyptskom mestečku Kome pri Heraklei, potvrdzuje vieryhodne skutočnosť, že viera v Christovo vtelenie dodáva i najradikálnejšiemu pustovníctvu a mníšstvu rys aktivity, bojovej odhodlanosti a neustálého záujmu o Christovo víťazstvo vo svete. I keď sv. Antónios, vedený úprimnou a pevnou vôľou uniknúť pustovníckej sláve, menil miesta svojho pobytu na púšti, v hrobkách a zrúcaninách hradov, nepozeral sa strnulo a netečne okolo seba, ale opäť a opäť sa vracal k ľuďom, aby im pomáhal krotiť vášne a aby miernil ich bolesti a vracal pokoj svedomiu hriešnikov.

Keď mal asi dvadsať rokov, osirel a po rozdaní dedičstva a zverení sestričky nábožným pannám začal pracovať vlastnými rukami a plne sa oddal modlitebnému a rozjímavému životu, získavajúc si lásku všetkých a víťaziac s pomocou Ducha Svätého a svojou silnou vôľou nad pokušeniami, lebo, ako hovorí sv. Atanáz v jeho životopise, „svojmu služobníkovi pomáhal Pán, ktorý vzal na seba pre nás človečenstvo a udelil tak telu víťazstvo nad diablom, takže všetci, čo takto bojujú, môžu povedať s apoštolom Pavlom: „... nie ja, lež milosť Božia, ktorá je so mnou" (1 Kor 15,10).

Keďže sv. Antónios žil v neustále radostnom spoločenstve s Bohom, javil sa podľa svedectva sv. Atanáza všetkým, čo prichádzali za ním, „sťa zasvätenec nebeskej svätyne" a udivoval všetkých „krásou tváre a vznešenosťou tela". Táto umelecky podfarbená Atanázova charakteristika sv. Antónia nám mimovoľne pripomína krásu jemne volených slov 4. piesne kánonu na počesť slovanských apoštolov: „Ako na púšti ľúbezne voniaca ľalia rozkvitol si, Metod ctihodný, okrášliac svoju dušu modlitbami, bdením a pôstom. Žijúc na zemi ako anjel, teraz s anjelmi sa pozeráš na Svetlo nezapadajúce a svetom vládnúce!"

Sv. Antónia vyhľadávali mnohí, ktorí ho považovali za svojho duchovného otca. Jeho pôsobenie na nich charakterizuje sv. Ambróz takto: „Istého dňa, keď zhromaždení bratia prosili Antónia, aby im podal spasiteľné rady, zosilnil hlas s prorockou dôverou a riekol, že Písmo postačuje na poučenie o všetkých príkazoch, predsa však výborné je, keď sa bratia slovami navzájom povzbudzujú. „I vy", vravel, „povedzte mi, čo viete, ako svojmu otcovi, a ja vám ukážem ako svojim dietkam, čo som si cez dlhé roky nadobudol. A toto nech je vždy prvým príkazom: v ničom sa od vytýčeného zámeru neodchyľovať, lež ako na počiatku, tak i naďalej započaté dielo rozhojňovať".... I na samej tvári mu ležal veľký pôvab. Mal od Spasiteľa aj tento dar: ak ho medzi množstvom mníchov túžil vidieť ten, kto ho predtým nikdy nevidel, nemusel mu nik ukazovať, išiel k nemu priamo, lebo poznával čistotu duše z obličaja a v zrkadle tela zrel milosť svätej duše.

Tvár jeho bola vždy radostná, bolo na nej vidieť, že sa zaoberá nebeskými vecami, ako hovorí Písmo: „Ak sa srdce teší, prekvitá tvár, ak je v zármutku, vädne" (Pr 17,22).

Sv. Atanáz vykreslil v Antóniovom životopise i obraz psychickej atmosféry, v ktorej žili Antóniovi duchovní synovia: „I boli na vrchu monastiere sťa stánky, naplnené božskými chórmi mníchov, ktorí spievali žalmy, čítali Písmo a modlili sa. Veľká túžba po pôstoch a bdeniach horela v mysliach všetkých i baženie po budúcom žití i vzájomná láska. Milosrdenstvo voči nádznym povzbudzovalo ich na vytrvalú prácu. Zdalo sa, akoby to bolo nezmerné mesto. Ktože by nezvolal, vidiac také množstvo mníchov, ktorí nažívali stále vo svornosti, medzi ktorými nebolo nikoho, čo by krivdu spôsobil, ani čo by ohováral, ale ktorí sa zdržovali všetkého a usilovali sa len o cnosť: „Aké sú krásne tvoje stánky, Jakub, a príbytky tvoje, Izrael! Ako tienisté háje, ako záhrady pozdĺž riek, ako stánky, ktoré Pán postavil, ako cédry blízo vody!" (Num 24,5).

I keď sv. Antónios prebýval akoby na kraji sveta, bol čo najužšie spojený láskou s Božím ľudom. Dokázala to jeho neohrozenosť voči mocným tohto sveta, keď za Maximiánovho prenasledovania kresťanov vybral sa zo svojej pustovne do Alexandrie, kde odvážne vstúpil do súdnej siene a povzbudzoval väzňov, aby nepodľahli hrozbám a nezapreli Pána. Očakávanie Isusa ovplyvňovalo i riešilo jeho súčasnosť, lebo Isun Christos ho z nebies uisťoval radostnou správou o nebeských príbytkoch, chránil ho pred pokušením zabývanosti na tejto zemi a oslobodzoval ho od tarchy beznádejnosti. Stával sa tak vzpruhou a svetlom svojich spolubratov, keď sa kalil obzor dňov ich života. Nabádal tak k odhodlanému neseniu kríža v pokornom nasledovaní Spasiteľa, ktorý si ho povolal, keď dovŕšil 107 rokov svojho požehnaného života r. 356.

Posledný z troch patriarchov mníšstva, ktorých požehnanie sa zvoláva na pokorne sklonenú hlavu poslušníka pri postrižinách, sv. Sáva (Sabas) Osvietený, bol duchovným vodcom nielen slovanských apoštolov, ale tiež ich nasledovníkov až do našich čias. Ich zástup začína sv. Sávom z plejády sedmopočetníkov, ktorý je autorom Služby sv. Cyrilovi a pravdepodobne sprevádzal sv. Gorazda k severovýchodným hraniciam Bulharska, a neskoršie sa preslávil prvým srbským arcibiskupom sv. Sávom, zakladateľom monastiera Chilandar, do ktorého sa uchýlil po životných sklamaniach český pedagóg S. Breuer a žil v ňom ako jeho knihovník a autor skvelého spisu o Svätej hore — Athose pod menom Sáva Chilandarec.

Život sv. Sávu Osvieteného, ktorý trval 107 rokov, bol taktiež pretavený ohňom lásky ku Christovi prejavujúcej sa obetavou službou blížnemu. Jeho prenesenie zo smrti do života r. 532 v monastieri Megiste laura, zvanom po svojom zakladateľovi Mar Sabas, oslavuje Cirkev 5. decembra. I keď nás od jeho doby delí temer poldruha tisícročia a i napriek tomu, že strávil väčšinu života úplne osihotený v Svätej zemi, kam prišiel ako sedemnásť-

ročný mladík z monastiera blízo svojho rodiska, kapadóckeho mesta Matulaska, do ktorého vstúpil ako osemročný, nie je pre nás tento „božský starec" a „Hviezda púšte" nejakou exotickou postavou na tisíce míľ vzdialenom od pálčivých otázok nášho života a problémov súčasného kresťanstva. Práve naopak! Hlboko zamyslený nad jednou z ústredných otázok Isusových o zmysle života: „Čo prospeje človeku, keby získal aj celý svet, ale duši svojej by uškodil?" (Mt 16,26), pozýva nás, ktorí sme vo svojej roztržitosti, prenáhlenosti a nervozite prekotného životného tempa zvrátili k plnosti opravdivého života vedúce poradie hodnôt, k rozjímaniu tichej Márie, sestry Lazara, nad „slovami života" ako najvzácnejšieho chodu na stole hostiaceho nás Isusa, ktorý na svojej pre nás pripravenej hostine rozdáva seba samého, „Chlieb živý z neba." Ako privábila viac než pred štrnástimi storočiami povesť o Sávovej svätosti, ktorá bola Božím darom Cirkvi, zástupy mladých nadšencov na púšť, aby tu vybudovali monastier Megiste laura ako spoločenstvo bratov, ktorí bez sebaklamu mohli konštatovať so sv. Pavlom: „láska Christova totiž spája nás" (2K 5,14), tak i nás, postrádajúcich voľnú chvíľu a porozumenie pre účastné vžívanie sa do starostí, bolestí i radostí našich spolupútnikov, nabáda k uvedomovaniu si záväznosti apoštolovej výzvy: „Jedni druhých bremená znášajte, a tak naplníte zákon Christov" (Ga 6,2). Urobme teda i my svoje príbytky domovom útechy a domom otvorených dverí k ochotnej a radostnej službe, ako nimi boli a dosiaľ sú cely lavry sv. Sávu Osvieteného, vybudované v r. 482—486 za jeruzalemského patriarchu Martýria.

Svätosávska lavra, do ktorej sa schádzali mnísi zo svojich odľahlých skitov — pustovní každú nedeľu k spoločnému sláveniu Božskej liturgie, prijímaniu sv. tajín, k duchovnému pohovoru a rozjímaniu, sa rozprestiera na okraji útesu, s ktorým akoby zrástla. Mimovoľne tým znázorňuje úzke spojenie obetavej práce sv. Sávu Osvieteného a jeho učeníkov s osudmi Božieho ľudu, ktorý v ňom našiel najvernejšiu oporu svojej viery. Aby ju obhájil v dobe najintenzívnejšieho náporu monofyzitizmu tvrdiaceho, že Christova ľudská prirodzenosť zmizla v jeho božstve ako kvapka vína zmizne v nesmiernom oceáne, vybral sa r. 512 zo svojej skromnej samoty pri Mŕtvom mori do nádherymilovného Carihradu k cisárovi Anastáziovi, ktorý podporoval stúpencov názoru, že v Christovi zostáva len jedna prirodzenosť, a to božská. Tak prispel sv. Sáva k utuženiu víťazstva chalcedonskej formuly o plnom a dokonalom človečenstve Christovom, ktorá nám pripomína i dnes, že sa nemáme uzatvárať do ghetta náboženskej náladovosti tzv. vnútorného kresťanstva a cirkevnej výlučnosti, ale ísť tam, kde Isus Nazaretský išiel medzi hriešnikov, solidárne s nimi trpel a vzal na seba za nich kliatbu hriechu i smrť. O dvadsať rokov neskoršie, tesne pred svojou smrťou, ocitol sa sv. Sáva Osvietený opäť na cisárskom dvore. Tentoraz bránil kresťanský ľud pred ožobračovaním vysokými poplatkami, ukladanými za používanie chrámov.

Zamysleli sme sa nad odkazom svätých patriarchov pustovníctva a mníšstva, sv. Arzénia Veľkého, sv. Antónia Veľkého a sv. Sávu Osvieteného, preto, aby sme mohli uvedomelejšie a vrúcnejšie volať k našim prvým učiteľom, ktorým boli vzormi mníšskeho života vedúceho ich k horlivej aktivite pri prehlbovaní viery našich praotcov, slovami Pochvaly sv. Cyrilovi a Metodovi, ktoré boli prednesené po prvý raz v našej vlasti v čase tragického odchodu ich učeníkov z Veľkej Moravy: „Bez ustania proste, svätí a opravdiví pastieri, usilovne za svoje vyvolené stádo, zaháňajte strasti a vyslobodzujte ho z bied a nebezpečenstiev. Osvieťte nám oči, srdce a rozum posilnite, aby sme šli, ako sa patrí, vo vašich šľapajach. Vezmite na seba naše nemoce a poskytnite silu zhora, aby sme boli dôstojne živí v Christu, a tak sa stali dedičmi vašej práce a hlásateľmi pravej viery, ktorú ste nám zanechali, aby sme všetci jednohlasne oslavovali trikrát sväté Božstvo Otca a Syna i Ducha svätého, teraz i vždycky i na veky vekov, amen!"

Dr. Vl. Buchta

Vysoká pocta poprednému hierarchovi a teológovi gréckej pravoslávnej cirkvi

Ako sme už uviedli, dňa 27. mája 1979 uskutočnili sa v Prahe oslavy 100. výročia narodenia vladyku Gorazda, na ktorých sa zúčastnili aj poprední predstavitelia zahraničných pravoslávnych cirkví. K vzácnym hosťom patril aj Vysokopreosvietený vladyka Varnavas, metropolita kitrusský — Grécko, ktorému pri tejto príležitosti naša Pravoslávna bohoslovecká fakulta udelila titul doktora pravoslávnej teológie honoris causa. Bolo to ocenenie jeho mnohoročnej obetavej práce pre dobro gréckej pravoslávnej cirkvi, pre dobro gréckeho národa, pre dobro medzicirkevných a medziľudských vzťahov a jeho všestrannej literárno-teologickej činnosti.

Vysokopreosvietený dr. Varnavas (Tzortzatos) sa narodil dňa 4. augusta 1918 v Patrase. Študoval na teologickej fakulte aténskej univerzity a po skončení bohosloveckých štúdií v roku 1939 na tej istej univerzite študoval tiež právo. V roku 1952 získal na aténskej univerzite doktorát teológie za dizertačnú prácu: „Sv. Ján Zlatoústy vo svojich listoch". V mladom veku sa stal kňazom a pôsobil ako kazateľ v rôznych eparchiách gréckej cirkvi a v Aténach. V čase útoku talianskych fašistov na Grécko pracoval ako vojenský duchovný v Albánsku. Neskôr sa stal profesorom pravoslávnej bohosloveckej školy v Spojených štátoch amerických, riaditeľom Apoštolskej diakonie gréckej pravoslávnej cirkvi a neskôr riaditeľom ústredia pravoslávnej teológie. Po zvolení za metropolitu kitrusského roku 1954 rozvinul široku dušpastiersku a sociálnu činnosť a zriadil mnohé duchovné a sociálne ústavy, v čom mu v mnohom bol príkladom práve sv. Ján Zlatoústy.

Veľké teologické vzdelanie a hlboká znalosť cirkevných záležitostí roz-

šíril a prehĺbil skúsenosťami z mnohých zahraničných ciest, kde zastupoval grécku pravoslávnu cirkev na mnohých medzinárodných konferenciách. V záujme upevňovania tesnejších kontaktov medzi sesterskými pravoslávnymi cirkvami navštívil ako delegát gréckej pravoslávnej cirkvi všetky pravoslávne patriarcháty, autokefálne a autonómne cirkvi, kde bol vždy s láskou a úctou prijímaný.

Zaoberal sa tiež štúdiom administratívneho zriadenia a inštitúcií týchto jednotlivých cirkví. Navštívil taktiež strediská rímskokatolíckej cirkvi, indickej malabarskej cirkvi, etiópskej cirkvi a cirkvi arménskej.

Súčasne s tým sa vladyka Varnavas ukázal ako schopný teológ a autor mnohých vedeckých a konštruktívnych štúdií, ktoré publikoval v cirkevných časopisoch i samostatne. Sú to štúdie cirkevne-pastierske, liturgicko-hagiografické a historicko-kanonické, ktorých je najviac. Zoznam týcho jeho diel dosahuje číslo 40. Preložil z francúzštiny a angličtiny niektoré spisy náboženských spisovateľov, aby tak obohatil grécku teológiu. Ale práve tak jeho diela vzbudili veľkú pozornosť v cudzine, kde sa mu dostalo viacerých akademických pôct.

Okrem tejto vedeckej práce vladyka Varnavas v plnom rozsahu plní svoje arcipastierske povinnosti. V tomto roku uplynulo 25 rokov od jeho zvolenia za metropolitu kitrusského. A túto jeho lásku k cirkvi, k ľuďom, najviac pociťovali a pociťujú tí, ktorí sú zverení jeho dušpastierskej starostlivosti. Preto, že pravoslávny biskup je biskupom nielen pre svoju eparchiu alebo metropoliu, ale v istom zmysle pre celý duchovný organizmus cirkvi, nie je možné, aby sa dobré dielo neprejavilo aj inde, ba aj v našom duchovnom prostredí, lebo všetci sme údy jedného tela Christovho. S vďakou a láskou sme prijali od vladyku Varnavasa ako najcennejší dar jeho vedecké diela, ktoré daroval pre našu fakultnú knižnicu.

Svoje sympatie, príchylnosť a hlboké porozumenie pre problémy našej cirkvi preukázal vladyka Varnavas bezprostredne a vrele, keď v roku 1970 ako prvý grécky hierarcha navštívil Československo a potom sa zaslúžil o pozvanie našej cirkevnej delegácie na čele s Jeho Blaženstvom Dorotejom, metropolitom pražským, k návšteve gréckej pravoslávnej cirkvi a o zdarný priebeh tejto návštevy. Tak episkopát našej cirkvi mal možnosť poznať zem a cirkev, z ktorej kedysi na počiatku našich cirkevných a kultúrnych dejín prišli k nám so svojou družinou sv. bratia Cyril a Metod.

Za túto prácu bol vladyka Varnavas poctený akademickým titulom doktora pravoslávnej teológie na viacerých zahraničných školách: v Belehrade, Leningrade a v Sofii. Čestným doktorom vladyku Varnavasa menovala právnická fakulta univerzity v Solúne a univerzita v Strassburgu a stal sa členom Spoločnosti pre administratívne štúdiá v Aténach.

Sme radi, že vladyka Varnavas prijal pozvanie Jeho Blaženstva Doroteja a zúčastnil sa osláv k uctenia pamiatky vladyku Gorazda pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia. Tým vznikla možnosť aj pre našu bohoslovecku fakultu, aby mohla tohto vzácneho človeka poctiť akademickou hodnosťou doktora pravoslávnej teológie honoris causa. Bola to radostná chvíľa pre všetkých účastníkov osláv stého výročia narodenia vladyku Gorazda, milé doplnenie a prehĺbenie týchto osláv a veľký duchovný zážitok. Promóciu vykonal so súhlasom cirkvi, štátnej správy a fakultnej rady PBF v Prešove profesorský zbor fakulty. Referentom promócie bol protj. prof. ThDr. Pavel Aleš, ktorý podrobne oboznámil prítomných s vynikajúcou cirkevnou, teologickou a dušpastiersko-sociálnou činnosťou milého hosťa, promótorom bol prof. Andrej Hniďak, prodekan našej bohoslovecke fakulty. Po doktorskej reči vladyku Varnavasa ako prvý blahoželal k veľkej akademickej pocte dekan fakulty protj. prof. ThDr. Štefan Pružinský, ktorému vladyka Varnavas venoval prekrásny dar — kňazský náprsný kríž s ozdobami.

Tak návšteva našej cirkvi, ako aj udelenie vysokého akademického titulu zostane pre nás všetkých nezabudnuteľnou udalosťou a ešte väčšmi prehĺbi naše vzájomné bratské vzťahy, základ ktorých tvorí to, že sme všetci príslušníkmi jednej svätej, všeobecnej a apoštolskej pravoslávnej cirkvi a že naše kresťanstvo vedie svoj počiatok od tak vynikajúcich synov gréckeho národa, akými boli naši vierozvestovia — sv. bratia Cyril a Metod. Želáme nášmu milému vladykovi Varnavasovi ešte mnoho zdravia, duchovných síl, mnoho tvorivých úspechov v jeho mnohostrannej službe cirkvi a ľuďom, čo iste prispeje aj duchovnému rozvoju našej cirkvi a nášho teologického myslenia.

Is polla eti despota!

P. Š.

Praha 1979: udelenie čestného doktorátu metropolitovi Varnavasovi.

„Choď a ako si uveril, nech sa ti stane“

(Mat. 8, 13)

Nevyhnutnou podmienkou spásy človeka je viera, jeho viera v Boha, v božskú Jeho všemohúcnosť, v Jeho existenciu, že „Boh jestvuje a žehná tým, čo ho hľadajú“ (Žid. 11,6). Viera rodí človeka pre nový duchovný svet, odkrýva mu skutočné hodnoty pozemské i nebeské.

Podľa učenia sv. ap. Pavla, viera v Boha je „podstatou toho, čo dúfame, dôkazom toho, čo nevidíme“ (Žid. 11,1). Už starozákonný človek žil takou vierou, vierou v Boha a v budúceho Vykupiteľa. Veľmi výstižne o nej píše sv. ap. Pavel v už spomínanom liste k Židom (11. kap.). Pozastavme sa aspoň pri niektorých týchto spravodlivcoch vo viere žijúcich a očakávajúcich budúce zasľúbenia. Vierou, píše spomínaný apoštol, priniesol lepšiu obetu Ábel Bohu ako Kain (v. 4), vierou bol Enoch uchvátený, aby neuzrel smrť (v. 5), vierou dostal Noe predpoveď o potope sveta a stal sa dedičom spravodlivosti (v. 7). Viera dávala Abrahámovi pevnú istotu, že Boh uskutoční svoje prísľuby (v. 8—10). Viera v Boha posilňovala aj Mojžiša v jeho počínaniach (v. 27 a násl.). A čo povedať o sudcoch, prorokch, mučeníkoch? Všetci títo tiež vierou „podmaňovali kráľovstvá, prisluhovali spravodlivosti, dostávali od Boha prisľúbenie, zapchávali levom tlamy, uhášali moc ohňa...“ (v. 33, 34). Áno, všetci títo spravodlivci touto vierou žili, ako o tom píše prorok: „Spravodlivý bude žiť svojou vierou“ (Abak. 2. 4), a to preto, aby sa zaľúbili Bohu, lebo „bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu“ (Žid. 11,6).

A čo my, súčasní pravoslávni veriaci, nezaostávame vo viere za týmito spravodlivcami? Zaiste sa tiež všetci chceme ľúbiť Bohu. Ako to dosiahnuť? Nevyhnutné je, aby sme nasledovali príklad, živý príklad I. Christa, ktorý nám zanechal v čase svojho pôsobenia na zemi a je vždy aktuálny. Je tiež nutné, aby sme využili všetky milostiplné prostriedky, ktorými sa približujeme k Bohu. Hospodin náš Isus Christos počas svojho pozemského prebývania neustále ukazoval cestu k dokonalosti a to cestu viery a lásky, cestu duchovného rastu a vzdelávania.

Ak chceme postrehnúť vieru z Jeho skutkov, povšimnime si Jeho zázraky, lepšie povedané, zázračné uzdravenia. Mnohí boli tí, ktorým I. Christos navrátil duševný pokoj a častokrát aj telesné zdravie. Jedno, čo od všetkých týchto zázračne vyliečených a tiež i od všetkých svojich nasledovníkov vyžadoval, bola viera, viera v Neho ako Syna Božieho i Vykupiteľa. A tie zázraky konal práve tam a u tých, u ktorých videl túto pevnú vieru, jej vyznanie a prejavenie: „Ó, žena, veľká je tvoja viera, nech sa stane podľa tvojho želania“, povedal I. Christos žene kanaánskej (Mat. 15,28), „dúfaj dcéra, viera tvoja ťa uzdravila“ povedal zas žene trpiacej krvotokom (Luk. 8,48), „nech sa vám stane, ako ste verili“, dvom slepcom (Mat. 9,29), „neboj sa, len ver a bude zachránená“, posilňuje I. Christos predstaveného synagógy Jaira pri uzdravení jeho dcéry (Luk. 0,50). Tieto a mnohé iné zázračné uzdravenia nás utvrdzujú v presvedčení, že viera v týchto prípadoch bola sprievodným znakom uzdravenia, a z nej každý takýto nemocný naberal silu a nádej a v konečnom dôsledku aj uzdravenie.

Hlboká, pevná a neochvejná viera v Boha a Jeho všemohúcnosť je tým neoceniteľným darom, ktorým nás obdarúva sám Pán Boh (Ef. 2,8). Pravdivo veriac získavame lásku a dôveru Božiu, získavame aj nádej, že Boh splní naše prosby, naše želania, ak budú v súlade s Jeho svätou vôľou. Veď aj sám I. Christos svojim apoštolom a skrze nich aj všetkým nám povedal: „Lebo všetko, o čo budete prosiť v modlitbe s vierou, dosiahnete“ (Mat. 21,22). To je radostný prísľub pre každého z nás, že všetko, o čo s vierou prosíme, vo vhodnom čase obdržíme. Preto s vierou prichádzajme k Bohu a prosme od Neho to užitočné a potrebné pre náš život, nehľadiac pritom iba na dočasné dobrá, aby sme takýmto počínaním nehrešili.

Z toho všetkého plynie pre nás poučenie, že kto pravdivo verí, má odkrytú cestu k Bohu a o čokoľvek by s vierou prosil, obdrží. Na potvrdenie tejto skutočnosti nám môže poslúžiť evanjeliové vyprávanie o živej a neochvejnej viere kafarnaumského stotníka. Evanjelista sv. Matúš nám tu veľmi živo opisuje obraz o zázračnom uzdravení, ktoré vykonal I. Christos ako odpoveď na vyznanie neobyčajnej pevnej viery tohto stotníka (Mat. 8,5—13).

Kafarnaumský stotník bol pohan, no zaiste počul sám alebo z vypravovania o zázračnom lekárovi a divotvorcovi Isusovi a zaiste v kútiku srdca mal želanie spoznať Ho. Čoskoro sa mu naskytla takáto možnosť. Keď jeho verný sluha, ktorého mal rád, onemocnel a keď videl, že nie je v silách mu pomôcť, v pokore a s pevnou vierou pristupuje k I. Christu a vraví: „Sluha mi leží doma ochrnutý a hrozne sa trápi“. Nehovorí — príď skoro, Pane, ba ani — uzdrav môjho sluhu, — ale iba vypravuje Mu o ňom, o jeho nešťastnej nemoci. No I. Christos ho posilňuje, povzbudzuje v tomto nešťastí, keď hovorí: „Prídem a uzdravím ho“. Prečo takýto postoj I. Christa? Aby pred všetkými ukázal vieru a pokoru stotníkovu, lebo keby neprisľúbil nav-

štíviť stotníka, ale riekol by — choď, tvoj sluha je zdravý — neboli by sme videli vieru stotníka. Keď počul stotník tieto slová, v tom momente ozvalo sa v ňom hriešne vnútro, nastal v ňom akýsi vnútorný duševný boj so sebou samým, akási blesková spoveď, vyznanie hriešnosti a nedôstojnosti prijať I. Christa vo svojom dome, čo vyjadril slovami: „Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu, ale povedz len slovo a bude uzdravený môj sluha". Stotník sa tu skutočne cíti nehodný prijať Christa do svojho domu, akoby sa naľakal Jeho príchodu, cíti sa hriešny prijať bezhriešneho... Takto obdobne sa zachoval aj Šimon Peter, keď sa vyznal pred Isusom Christom: „Odstúp odo mňa, Pane, lebo som hriešny človek" (Luk 5,8).

Stotník si teda želá, aby jeho prosba bola splnená slovom: „Povedz slovo." On nehovorí: pomodli sa, Christe, alebo: popros — no: povedz slovo... Áno, vidí pred sebou Veľkňaza a Vládcu, nič neprosiaceho a ani nepotrebujúceho, rozkazujúceho a nepodriaďujúceho sa rozkazom, všetko vlastniaceho a ak je potreba, mohúceho rozdávať. Preto stotník hovorí — povedz slovo — inými slovami: postačí mi jediné Tvoje slovo, Pane. Videl som, ako si jediným slovom vyliečil malomocného, slepcom oči otváral a iných z rôznych chorôb liečil; vodu na víno premenil, päť chlebov požehnal a nespočetné množstvo národa nasýtil, a ako by bolo možné, aby na Tvoje slovo neuzdravil sa môj sluha? Čo si želáš, to činíš a Tvoje slovo skutkom sa stáva. A akoby na vysvetlenie svojho vyznania dodáva: „Lebo aj ja som podriadený človek a mám vojakov pod sebou. Keď poviem: ‚Choď'! — ide, a zasa inému: ‚Poď!' — príde, a keď poviem svojmu sluhovi: ‚Urob to!' — urobí to. Áno, aj ja som človek podriadený, mám vojakov a tí ma na slovo počúvajú. Keďže tak rešpektujú a uznávajú hoci len v malom moju právomoc, o koľko viac môžeš Ty, Boh a Tvorca nebies a zeme, ktorý si slovom svet stvoril, Všemohúci a Vládca všetkého, lebo ak povieš smrti — odíď!, hneď odíde, a zas, keď jej nariadiš — príď!, na slovo ťa počúvne a príde."

A ako sa zachoval Christos a čo mu na to odpovedal? „Keď to Isus počul, udivený povedal tým, ktorí ho sprevádzali: „Veru hovorím vám, u nikoho v Izraeli nenašiel som toľkú vieru". Áno, udivený bol I. Christos nad toľkou vierou, a nielen to. Túto jeho vieru vysoko hodnotí a všetkým tam prítomným a celému Izraelu ju predkladá ako príklad hodný nasledovania. Tento prejav hlbokej a pevnej viery vo všadeprítomnosť a božstvo I. Christa neostal Ním nepovšimnutý aj čo sa týka naliehavej prosby stotníka o uzdravenie jeho sluhu. Slová I. Christa: „Choď a ako si uveril, nech sa ti stane", ako aj samotné vyzdravenie sú v plnej miere dôkazom toho, že stotníkova viera nebola daromná a že jeho sluha bol I. Christom uzdravený iba na základe jeho viery.

V čom spočíva vlastne osobitosť tejto stotníkovej viery, ktorá je i pre nás následovaniahodná? Aká to bola viera? Predovšetkým, ako sme postrehli, hlboká, pevná, neochvejná. „Povedz len slovo a uzdravený bude môj sluha". Je v nás aspoň náznak takej viery?

Často aj my s modlitbou a vierou vznášame svoje prosby o uzdravenie z rôznych nemocí a zdá sa nám, že sme neboli vypočutí, keďže sme hneď uzdravenie neobdržali. Kde hľadať príčinu? Musíme sa priznať, že my sami a nikto iný, len my sme tou príčinou, lepšie povedané, naše pochybnosti, kolísanie, akási rozpoltenosť duše a z toho plynúca malovernosť. Veľmi výstižne nám to pripomína I. Christos, keď hovorí: „Môj spravodlivý z tejto viery bude živý, ale ak by bojazlivo cúvol, nebude mať v ňom zaľúbenie moja duša" (Žid. 10,38), ako aj ap. Jakub: „Kto pochybuje..., nech sa nenazdáva, že dostane niečo od Pána" (Jak. 1, 6, 7). Právom sa takýchto kolísavých vo viere I. Christos pýta: „Kde je vaša viera?" (Luk. 8,25). Nie sme im podobní aj my? Ak by sme zistili v sebe takúto kolísavosť, nestálosť vo viere, poponáhľajme sa s pokornou prosbou apoštolskou: „Posilni nám vieru!" (Luk. 17,5), alebo s inou prosbou: „Verím, Pane, pomôž mojej neviere!" (Mar. 9,24). Ak si teda želáme, aby naše prosby boli Bohom vyslyšané, upevňujme a zdokonaľujme sa vo viere, nasledujme stotníkov príklad takejto pevnej viery. Vtedy aj naša viera bude Bohu príjemná, On nás nezavrhne a na všetky naše prosby nám milostivo odpovie: „Choď a ako si uveril, nech sa ti stane" (Mat. 8,13).

Prot. P. Kermaník

Kto si ty? (Jn 1, 19)

S touto otázkou sa obrátili poslovia jeruzalemských židov na Jána Krstiteľa a túto otázku si máme položiť i my, najmä v tom zmysle, či stojíme vo viere a dokážeme to (2 Kor 13,5), lebo tí, čo boli pokrstení v Christa, stali sa podobnými Jemu (Rim 8,29).

Pri krste svätom sme dostali meno kresťan, ale aj isté splnomocnenie, ktoré z tohto mena vyplýva. Tak tomu bolo už v Starom zákone. Kto dostal meno, dostal aj úlohu. Tak Abram bol premenovaný na Abrahama (Gn 17,5), Jakub na Izraela (Gn 32,28). V II. knihe Mojžišovej sa hovorí o tom, že keď Boh zavolal na Bezelela menom, dal mu aj určitú úlohu (21, 2, 3).

I v Novom zákone meno značilo nejaké poslanie (Lk 1,13). Tak bol premenovaný Šimon na Petra (Mt 16,10), Saul sa stáva nádobou vyvolenou (Sk 9,15), rybári apoštolmi, všetci vyznavači Isusa Christa stali sa vyvolenými Božími. Rúfusa nazvali vyvoleným v Pánu (R 16, 16), vyvolení svätí sa stali synmi Božími (R 8, 14), deťmi Otca nebeského (R 8,28). Apoštol Peter dodáva, že veriaci v Christa sú rodom vyvoleným, kráľovským kniežatstvom, svätým národom, ktorý je určený byť vlastníctvom Božím! (Ptr 2,9). To značí, že patríme Bohu a ako takí už nemôžeme robiť čokoľvek. Veriaci kresťan musí mať na zreteli konečný cieľ svojho života, to že raz predstúpi pred Toho, ktorý si ho vyvolil z milosti, nie za zásluhy, aby sa zodpovedal z toho, ako splnil svoje životné poslanie. Teda máme konať v súlade s Božími zámermi, máme zvestovať cnosti Toho, ktorý nás povolal z tmy do svojho zázračného svetla.

Isus Christos v podobenstve o kráľovskej svadbe hovorí: „Mnoho povolaných, ale málo vyvolených" (Mt 22, 14). To preto, že je málo hlboko veriacich, ktorí dokážu prinášať ovocie dobrých skutkov, usilovať sa o mravnú čistotu, plniť vôľu Otca nebeského. Veriaci kresťan má veriť, že je jeden Boh v troch osobách: Boh Otec, Boh Syn a Boh Duch svätý, že Boh je spravodlivý sudca, že Syn Boží Isus Christos sa stal človekom, aby nás vykúpil, že ľudská duša je nesmrteľná a milosť Božia k spaseniu potrebná. Ďalej má veriť všetkému, čo Boh oznámil a sv. pravoslávna cirkev učí a prikazuje veriť. K viere nás zaväzuje Boh, keď hovorí: „Majte vieru Božiu" (Mr 11,22).

Kresťan má milovať, lebo uložil nám Pán: „Milovať budeš svojho Boha celým srdcom, celou dušou a celou mysľou. Milovať budeš blížneho ako seba samého" (Mt 26, 36, 38). Apoštol Pavel dodáva: „A čo by som ľudskými jazykmi hovoril aj anjelskými a čo by som prorokoval a znal všetky tajomstvá a mal všetky možné vedomosti a čo by som mal tak silnú vieru, že by som hory prenášal... a lásky by som nemal, nič nie som, nič mi to nepomôže" (1 Kor 13,1). Podľa lásky poznáme veriaceho kresťana, podľa lásky nás majú poznať, že patríme Isusu Christovi, že sme Jeho učeníci (Jn 13,35).

Kresťan má byť milosrdný, lebo Boh chce milosrdenstvo (Mt 9,13). Niet väčšieho milosrdenstva nad to, že odpúšťame vinníkom našim. Odpúšťajme, aby i nám Boh odpustil (Mr 11,25).

Kresťan má byť poslušný. V prvom rade musí počúvať Boha (Sk 4,19) a Syna Božieho, lebo i to nám uložil Otec nebeský: „Toho poslúchajte!" (Mt 17,5). Počúvať treba i duchovných vodcov, ktorí bdejú nad našimi dušami. Napokon už v Starom zákone bola poslušnosť viac ocenená ako obeť. Nemáme na mysli poslušnosť zo strachu alebo z donútenia, ale poslušnosť dobrovoľnú a z lásky!

Kresťan má plniť vôľu Otca nebeského (Mt 7,21), čo je podmienkou pre pochopenie spasiteľskej činnosti Isusa Christa. Krásny príklad plnenia vôle Božej nám dal sám Isus Christos, ktorý za prvoradú svoju úlohu v mesiánskom poslaní pokladal plnenie vôle Božej (Jn 4,35), ktorej cieľom bolo oslávenie Boha a naše posvätenie.

Kresťan má robiť dobré skutky, ktoré majú pramenit z viery v Isusa Christa. Isus Christos tých, ktorí konali dobré skutky pre vlastnú slávu, odsúdil (Mt 23,5). Veriaci má konať dobré skutky, aby nimi Boha oslávil.

Uviedli sme niektoré z povinností kresťanských. Tí kresťania, ktorí zaostávajú vo viere, poslušnosti, milosrdenstve a v konaní dobrých skutkov, strácajú svoje vyvolenie a zriekajú sa nového života. Myšlienka vyvolenia je pekne vyjadrená prirovnaním Isusa Christa k ženíchovi a cirkvi k neveste, ktorá má čakať na príchod svojho ženícha (Mt 22). Cirkev si musí uvedomiť skutočnosť, že je nevestou Christovou, ktorá i keď v súčasnej dobe prežíva dobu neistoty a čakania na Ženícha, musí odmietnuť všetko, čo by jej prekážalo v plnení svojho poslania.

J. Cuper, duchovný

Vladyka mučeník Gorazd a východné Slovensko

(NA 100. VÝROČIE NARODENIA)

V májovom čísle nášho časopisu stretli sa čitatelia s prvým dokladom z pera biskupa Gorazda, ktorý je svedectvom jeho záujmu o cirkevnú i občiansku problematiku východu našej republiky po prvej svetovej vojne. Všimli sme si, že tento prvý článok je podpísaný ešte vlastným občianskym menom Matěj Pavlík. Čoskoro potom bol už tento administrátor vtedajšej československej cirkvi pre Moravu a Sliezsko zvolený za biskupa a dňa 25. septembra 1921 v Belehrade vysvätený srbskou pravoslávnou cirkvou na episkopa. Odvtedy uvádza vždy a jedine svoje biskupské meno Gorazd na všetkých písomných prejavoch, teda i na tých, v ktorých si všíma otázok pravoslávia na našom východe, alebo priamo do týchto otázok tvorivo a podnetne zasahuje.

Zmienený uverejnený článok prispel v roku 1921 okrem iných snáh k tomu, že srbský biskup Dositej, ktorý sa dosiaľ márne pokúšal získať povolenie u vtedajších administratívnych predstaviteľov našej republiky k návšteve východného Slovenska a býv. Podkarpatskej Rusi, konečne žiadaný súhlas získal. V časopise Za pravdou v citovanom článku biskupa Gorazda v č. 4 (1921) je v závere dodatok, že dňa 18. júla p. biskup Dositej odcestoval na východ našej republiky a pobudol tam dva dni, pričom ho ľud prijal s veľkým nadšením. Ďalej sa konštatuje, že v najbližšom čase pôjde tam znovu. Tento druhý zájazd biskupa Dositeja sa naozaj potom uskutočnil a akiste nie bez spolupráce s Matějom Pavlíkom a ďalšími predstaviteľmi vtedajšej československej cirkvi (pravoslávnej). Matěj Pavlík biskupa Dositeja na tejto ceste nesprevádzal. Pripravoval sa pri plnení dôležitých a namáhavých organizačných prác na Morave na cestu do Belehradu na biskupské svätenie.

O výsledkoch cesty biskupa Dositeja informuje časopis Za pravdou ihneď po jej ukončení (č. 9/1921, str. 36) z pera dopisovateľa z Užhorodu takto:

„Posledné dva týždne bol u nás na naše pozvanie, na Podkarpatskej Rusi srbský biskup z Niše Dositej. Pricestoval dňa 8. augusta do Užhorodu a bol na stanici od karpatoruského pravoslávneho komitétu s dr. Homičkovom na čele slávnostne privítaný. Nasledujúceho dňa po vykonaní návštevy vicegubernéra odobral sa vážený hosť do Izy, strediska pravoslávnej viery v Karpatskej Rusi. Neprehľadné davy ľudu v nádherných národných krojoch, ľudia, ktorí prišli odvšadiaľ v sprievodoch so zástavami a kvetinami, pozdravili dlho túžobne očakávaného duchovného pastiera a pripravili mu veľmi srdečné ovácie. V najbližších dňoch navštívil biskup Dositej niekoľko pravoslávnych obcí v župách Marmaroš, Mukačevo a Bereg a všade ho podľa staroslovienskeho zvyku slávnostne hostili chlebom a soľou a srdečne ho vítali prejavmi obyvateľstva. So slzami v očiach ďakovali pravoslávni veriaci biskupovi za jeho návštevu a prosili ho, aby na nich ani v budúcnosti nezabúdal. Biskupova cesta bola jediným triumfálnym pochodom. Vo väčších strediskách pravoslávia slúžil biskup Dositej slávnostné liturgie za účasti davov ľudu. Všade vyslovil povzbudzujúce skvelé reči, poučil veriacich o pravom zmysle pravoslávnej viery a napomenul ich, aby vytrvali vo viere cyrilometodejskej. Pravoslávna vec zvíťazí na tomto území slobodnej a každému Slovanovi tak drahej Československej republiky. Dňa 19. augusta sa konalo po slávnostnej biskupskej sv. liturgii v Ize veľké zhromaždenie delegátov pravoslávnych obcí, kde prijali stanovy karpatoruskej pravoslávnej cirkvi a jurisdikciou bol poverený biskup Dositej. Biskupa Dositeja tiež požiadali, aby potvrdenie týchto stanov vymohol na štátnych úradoch a aby poslal do Karpatskej Rusi pravoslávnych kňazov. Na zhromaždení delegátov bolo zastúpených

60 pravoslávnych obcí s 14 587 rodinami, 179 delegátmi. Na vedenie agendy pravoslávnej cirkvi bol zvolený sedemčlenný komitét, až do schválenia štatútu, so sídlom v Užhorode, ktorý svoju činnosť už začal".

Toľko správa uverejnená v diecéznom liste cirkvi československej Za pravdou, redaktorom ktorého bol vtedy pred nedávnom zosnulý o. Jozef Leixner, ale duchovným vodcom Matěj Pavlík — biskup Gorazd. Dnes už nezistíme, kto z nich je autorom podotknutia na konci tejto správy, kde sa vyjadruje radosť nad tým, že teraz, t. j. po roku 1918 „po dosiahnutí slobody politickej oslobodzujú sa občania i na východe našej vlasti, kde boli pred tromi storočiami ako pravoslávni násilne prevedení do únie a obratným nátlakom vlády rakúsko-uhorskej v nej držaní, oslobodzujú sa občania od pút rímskych a vracajú sa do pravoslávia". Stanovisko biskupa Gorazda je tým, pravdaže, vyjadrené nepochybne.

Uvedená návšteva srbského biskupa na východe našej vlasti bola však tŕňom v oku tých kruhov vo vtedajšej cirkevnej politike, za ktorými stála rímska hierarchia. Im bol rozvoj pravoslávneho hnutia na východe štátu a rozvoj československej cirkvi (vtedy ako sme už zdôraznili a čo treba mať stále na zreteli, cirkvi, ktorá sa už oficiálne prihlásila k pravosláviu) na západe štátu vrcholne nepohodlný. Preto v reakčných novinách sa začali ostré útoky proti tomuto hnutiu a predovšetkým neokrôchané invektívy proti hosťovi z Juhoslávie, ktorý sa stal reprezentantom a ochrancom pravoslávnych Ukrajincov — Rusínov a žiadaným radcom v hnutí československej cirkvi, proti biskupovi Dositejovi. Kandidát na biskupské svätenie, Matěj Pavlík, ačkoľvek bol zamestnaný prípravami na cestu do Juhoslávie, kam ho telegramom pozvala srbská cirkev v júli 1921 a mal veľa starostí i s organizáciou početnej cirkevnej delegácie na toto svätenie z Moravy a Sliezska, ktorá tiež s ním dňa 18. septembra 1921 odcestovala, našiel si čas, aby na tieto pusté štvavé útoky proti pravoslávnemu hnutiu a proti biskupovi Dositejovi patríčne odpovedal. V tom istom časopise Za pravdou v č. 12 na str. 48 poukázal na to, že pravoslávni na východe našej vlasti práve tak ako mladá cirkev československá vidia v biskupovi Dositejovi svojho ochrancu a majú na to plné právo, hoci je to biskup zo zahraničia, ak má cirkev rímska v tom čase, t. j. v r. 1921, v našej republike samozvaného zástupcu rímskeho, nuncia Micaru.

Nasledujúce číslo listu Za pravdou z 29. septembra 1921 a potom i ďalšie čísla tohto časopisu prinášajú radostné správy o udalosti, ktorú z historického hľadiska musíme radiť medzi najdôležitejšie z týchto prvých rokov obnovy pravoslávia u nás. Je to svätenie prvýkrát od doby cyrilometodejskej biskupa z Moravy, biskupa československého pravoslávneho Gorazda. Zo správ a článkov z tej doby vyžaruje nadšenie a nádej na zdarný budúci vývoj hnutia cirkvi československej v zmysle pravoslávneho vyznania viery. Podrobne sa tu opisuje obrad svätenia a ohlasy naň z radov srbskej cirkvi a verejnosti. Vysoko sa hodnotí fakt, že vysvätením Matěja Pavlíka na biskupa sa preukázalo spojenie cirkvi československej so srbskou cirkvou pravoslávnou, čo okrem iného značí i dôkaz vrelej bratskej lásky Srbov k Čechom a upevnenie vzájomného bratského cirkevného spoločenstva a slovanskej spolupatričnosti. Novovysvätený biskup Gorazd na konci slávnostnej sv. liturgie v belehradskej patriaršej katedrále, ozdobený už znakmi biskupskej hodnosti, ďakoval patriarchovi srbskému a ostatným svojim svätiteľom a obrátil sa k nadšenému prítomnému ľudu v reči, v ktorej zdôraznil, že hnutie cirkvi československej je živelným hnutím, ktoré obrodzuje ducha cyrilometodejského kresťanstva, Rímom a Habsburgovcami u nás potláčaného. Cirkev československá — vyhlásil — keď prijala spoločný základ pravoslávnych cirkví, rozvíja sa svojrázne, podľa tradícií českého kresťanstva husitského... Tieto dva

dôrazy na povahu cirkvi rozvinul tiež známy srbský biskup Velimirovič v časopise Balka, kde v svojom komentári o udalosti svätenia biskupa Gorazda položil otázku: „Kto má niečo proti tomu, že sme podali bratskú ruku Čechoslovákom?" Poukázal na ťažké krivdy, ktoré pravoslávny národ musel znášať v dejinách v súvislosti s násilím páchaným pri zavádzaní únie a uzavrel svoj príspevok slovami: „Cirkev pravoslávna je slobodná, národná a znášanlivá". Naznačil tak, ak to môžeme tak chápať — povinnosť srbskej cirkvi neustále pečovať o blaho a zdar ľudu, ktorý bol pravosláviu kedysi odcudzený, ale teraz sa k viere svojich otcov vracia a skutočnosť, že vysvätením prvého českého biskupa je daná do istej miery i jeho povinnosť pečovať o tento nedávno ešte úniou porobený ľud.

Je preto nesporné, že svätenie biskupa Gorazda, udelené srbskou pravoslávnou cirkvou (za účasti hierarchu ruského, neskoršie priateľa a neraz jemného a prezieravého radcu Gorazdovho, metropolitu Antonija Chrapovického) pravoslávni chápali nielen v súvislosti s orientáciou vtedajšej živelne sa rozvíjajúcej cirkvi československej, ale aj živelne sa rozvíjajúcim hnutím návratu uniatov na východe našej vlasti do lona praotcovskej viery pravoslávnej. Biskup Gorazd, ačkoľvek svojím titulom a hranicami eparchie bol viazaný na Moravu a Sliezsko, napomáhal biskupovi Dositejovi pri jeho misionárskej práci a obetavo zasahoval najmä v styku s najvyššími štátnymi úradmi, keď biskupovi Dositejovi nebolo možné byť stále prítomný v našej vlasti. Je nesporné, že Karpatorusi videli v novovysvätenom biskupovi Gorazdovi svojho ochrancu a že do jeho práce vkladali veľké nádeje, ktoré on nesklamal. Stačí prečítať významný Gorazdov Pamätný spis o právnom postavení pravoslávnej cirkvi v Československu, ktorý zostavil a odovzdal československej vláde v tridsiatych rokoch, aby jeho zásluhy o organizáciu pravoslávia na východe našej republiky boli preukázané úplne zreteľne.

Praha 1979: účastníci osláv stých narodenín biskupa Gorazda.

Ale už po vysvätení na biskupa dňa 25. 9. 1921 vidíme tento záujem biskupa Gorazda o „východné" problémy", keď vo svojom eparchiálnom liste Za pravdou, v 13. čísle, ktoré referuje o slávnosti svätenia v Belehrade, dáva priestor príspevku z pera kňaza dr. Kassiana Bogatyrca, nazvanému „Karpatoruská východne-pravoslávna cirkev" (str. 51—52). Dr. Bogatyrec tu reaguje na článok, ktorý sme uviedli našim čitateľom už v prvej časti tejto úvahy v min. čísle nášho časopisu, a konštatuje, že Matěj Pavlík — biskup Gorazd — „krátko, ale nezvyčajne presne a s nezvyčajnou znalosťou veci sa prihovára o cirkevných a konfesijných pomeroch v Karpatskej Rusi, stanoví fakt, že pomery tieto v mnohom veľmi sa ponášajú pomerom československej cirkvi na Morave a v Sliezsku, a prichádza k správnemu záveru, že príčiny tých priam neznesiteľných pomerov ležia v zastarálých zákonných ustanoveniach, záväzných ešte dovtedy v Československu a že je najvyšší čas, aby zákonodarní predstavitelia napokon stanovili nové, duchu i potrebám prítomnej doby viac odpovedajúce zákony".

Na záver tejto časti nášho skúmania pomeru biskupa Gorazda k pravoslávnemu hnutiu vo východných krajoch našej republiky, nebude na škodu uviesť Bogatyrcove vývody, ktoré sú zaujímavým historickým dokumentom o priebehu organizovania karpatoruskej pravoslávnej cirkvi, na ktorú nadväzujú súčasné dejiny našich dvoch eparchií na východnom Slovensku. Nechajme teda hovoriť kňaza dr. Bogatyrca v článku z časopisu Za pravdou r. 1921 k otázke vtedajších cirkevných zákonov o neľahkej organizácii pravoslávnej cirkvi:

„Všetky cirkevne politické a tzv. interkofesijné zákony neblahej starej Austrie ešte dnes zaväzujú takmer vo všetkých štátoch, vzniklých na jej rozvalinách. Len v pravoslávnom Rumunsku menovite v častiach, získaných z rakúskych rozvalín, v Bukovine a Sedmohradsku, boli zrušené niektoré ustanovenia priveľmi rímskokatolíckej povahy (ako napr. vo veciach rozvodu známe impedimentum catholicismi a i.), ale v ostatnom zostalo všetko ako bývalo. Ak sa uváži, že všetky tie rakúsko-uhorské cirkevnepolitické a interkofesijné zákony boli redigované pod nátlakom rakúskorímskeho konkordátu a praktizovali sa tak povediac podľa diktátu pápežského nuncia, bude teda každému jasné, že tieto zákony prinášajú úžitok len záujmom náčelníkov rímskokatolíckej cirkvi, ale vôbec nie širokým národným vrstvám.

Ale tieto zákony sa stali vďaka vlahému vánku zdravého súčasného demokratického vetríka i vďaka rýchlemu rastu národnej idey čírym anachronizmom. Národ, ktorý prežil hrôzu svetovej vojny, začal, ako to zvyčajne v histórii býva, keď prežil rôzneho druhu biedy, obracať na cirkev a vôbec na náboženské záujmy viac pozornosti, začal sa viac zaujímať o náboženský život, cítil potrebu zblížiť sa s Bohom a nakoniec i obrátil svoju pozornosť na zriadenie cirkvi. I zrodili sa v ňom želania činne spolupôsobiť na jej rozvoji, urobiť ju sebe blízkou, rodnou, svojou, nenechať ju takú, akou bola prv, cudzou, ďalekou, „zaalpskou", rímsko-latinskou. Jedným slovom, národu zachcelo sa pravej, blízkej, národnej cirkvi. A táto živelná snaha vôľou národa stále narastala a narastala a napokon prejavila sa vo forme česko-slovenskej a rusko-pravoslávnej cirkvi. I český i ruský národ v Československej republike pretrhli zväzky dlho ich pripútavajúce k Rímu. Česi osnovali svoju československú národnú cirkev, vracajúc sa k pôvodnej Christovej i apoštolskej viere a obnovujúc tradíciu slovanských apoštolov Cyrila a Metoda i veľkého slovanského mučeníka Jána Husa. Rusi [Ukrajinci — Rusíni — dopl. red.] vrátili sa k svojej drahej a srdcu každého Rusa tak blízkej pravoslávnej cirkvi. U Čechov išla vec dosť hladko, odhliadnuc od niektorých začiatočných ťažkostí, ale Rusi museli zniesť veľa nepríjemností i nehôd, než vec konečne bola korunovaná želaným úspechom.

Ale v oboch prípadoch položil si veľké a nezabudnuteľné zásluhy okolo organizácie oboch cirkví muž, ktorého meno bude vpísané zlatými literami na stránkach ruskej i československej cirkvi. Je to po celej Československej republike obecne známy učený archijerej, nišský biskup Dositej. Svojím prenikavým umom i hlbokým vzdelaním tento bohonadšený hlásateľ slova Christovho i zlatoústy kazateľ večných právd pravoslávnej cirkvi, ihneď pochopil ducha času, pochopil, že základom dnešnej cirkevnej organizácie môžu byť len široké demokratické princípy i stroho na cirkevné predstaviteľstvá použitá zásada voliteľnosti. I vďaka jeho cenným radám obe cirkvi prijali ústavy (zriadenie), ktoré nesporne môžu poslúžiť za vzor demokratických noriem.

Vďaka neprestajnej práci biskupa Dositeja karpatoruská cirkev na základe uznesenia zjazdu svojich delegátov, ktorý sa konal v Ize, stredisku pravoslávneho hnutia na Karpatskej Rusi 19. augusta 1921 definitívne prijala organizačné zriadenie a stanovila hlavné črty týkajúce sa jej administrácie. Na zjazde sa zúčastnilo 170 delegátov zo 60 pravoslávnych obcí, zastupujúcich 14 587 rodín s počtom okolo 60 000 duší.

Ústava pravoslávnej karpatoruskej cirkvi určuje pomery veriacich k cirkvi a veriacich medzi sebou, ustanovuje práva a povinnosti členov oboch pohlaví, potom ustanovuje obec ako základ organizácie cirkvi, právom, ktorým je rozhodovať o svojich administratívnych veciach samostatne a voliť slobodne všetky svoje orgány, kňazov, učiteľov, žalmistov a iných. Nad farnosťami dozerajú okružní protojereji s ich slobodne volenými senátmi a najvyššou vládou je voliteľný eparchiálny sobor a taký istý konzistoriát pod predsedníctvom eparchiálneho biskupa, ktorého volí sobor (snem).

Zjazd delegátov zvolil jednodušne za vodcu vo svojich veciacich biskupa Dositeja a odovzdal mu jurisdikciu nad karpatskou cirkvou a podriaďuje sa jeho duchovnej vláde, v poslednej inštancii srbskému archijerejskému soboru v Belehrade.

Na vedenie záležitostí karpatoruskej cirkvi do potvrdenia zriadenia jej vládou bol zvolený sedemčlenný výbor, ktorý provizórne plní pod vedením vladyku Dositeja všetky úlohy vložené zriadením na eparchiálny konzistoriát. Ihneď po schválení zriadenia úradmi prevedú sa voľby do všetkých ústavou zriadených zastupiteľstiev."

P. A-š.

Na našu pravoslávnu cirkevnú tlač tentoraz darovali:

Mária Ličáková, Ortáše, Kčs 50.—, Anna Balogová, Kačanov, 20.—, Pravoslávny farský úrad Bežovce Kčs 150.—, pravoslávni veriaci zo Slavkoviec, okr. Michalovce, Kčs 200.—, Bohuznáma veriaca, Nižná Rybnica, Kčs 20.—, Anna Kiseľaková, Sabinov, 10.—, Andrej Lechman, Inovec 100.—.

Všetkým darcom Pán Boh zaplať. Mená ďalších uverejníme v budúcom čísle nášho časopisu.

Obchod PETRA — PREŠOV, ul. SRR č. 1 — oznamuje, že má na sklade novú publikáciu — Jaroslav Šuvarský: *Biskup GORAZD*, ktorá vyšla pri príležitosti nedožitých 100. narodenín vladyku — mučeníka Gorazda, prvého pravoslávneho biskupa českého a moravsko-sliezskeho, národného hrdinu. Kniha Biskup Gorazd má 257 strán, je viazaná a stojí 48 Kčs. PETRA ju rozosiela na objednávku.

Aby bolo pre všetkých dosť chleba

Pán Boh požehnaj prácu našich poľnohospodárov. Majú neľahkú úlohu — zabezpečiť dostatok potravy pre našich ľudí. A koľkí z nás chodia a šomrú na počasie bez toho, že by si pomysleli, aká bude úroda, nie aký bude víkend.

V posledných rokoch sa jasne ukazuje, že práca poľnohospodárov je v rukách Božích; dobrí pracovníci, družstevníci, sa rýchlo vedia prispôsobiť, keď treba, zavlažujú — tohtoročný máj bol veľmi suchý — vedia využiť každú peknú chvíľu na zveľadenie Božích darov. Žiaľ, často počujeme i o takých, ktorí sucho nepostrehli a závlahové súpravy nechali odpočívať ešte koncom mája. Naša spoločnosť vynakladá obrovské prostriedky na zakúpenie takýchto pomocníkov, ale ľahostajnosť k spoločnému dielu vie zahamovať všetko. Pritom na práci poľnohospodárov v rastlinnej i v živočíšnej výrobe veľmi záleží, majú v rukách chlieb a tým i spokojnosť našich pracujúcich vo všetkých odvetviach nášho národného hospodárstva. Celá naša spoločnosť poľnohospodárstvu pomáha, podporuje jeho napredovanie, posiela na polia brigádnikov a právom očakáva dobré výsledky ich práce.

Naši veriaci, ktorí pracujú v poľnohospodárstve, dobre vedia, že chlieb je dar Boží, že zrno, ktoré zasiali, s Božou pomocou musia zožať, veria, že Pán Boh požehná ich úsiliu dobrým počasím a úspechom v práci. Budeme sa modliť, aby Boh netrestal svoj ľud neúrodou, aby nedopustil na výsledky práce žiadnu pohromu, aby dovolil zobrať bohatú úrodu v mieri a pokoji, na úžitok nás všetkých.

So zbožnou pokorou sa pozrime na nebo, poprosme Boha, aby neodvrátil svoju milostivú tvár od nášho úsilia, aby náš spoločný stôl i na budúci rok bol ešte bohatší. —hf—

Posmrtné spomienky

Dňa 25. 7. t. r. spomenieme rok od smrti skromného, pracovitého, starostlivého otca a dobrého veriaceho, brata Eliáša Sotaka zo Žbudskej Belej, člena kurátorského zboru, ktorý zomrel vo veku 78 rokov.
Vičnaja pamjať!

Prot. P Prokopovič

Pred 25 rokmi, 12. mája 1954, odovzdal svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi brat Andrej Majerník, dlhoročný kantor a kurátor z Rebrína (Zemplínska Široká), vo veku 71 rokov. Brat Andrej bol človekom hlbokej viery, ktorý miloval pravoslávnu cirkev — dedičku odkazu sv. bratov Cyrila a Metoda. Táto viera ho viedla k tomu, že sa stal iniciátorom obnovenia pravoslávia v Rebríne roku 1928. Bol zakladateľom i obetavým darcom na pravoslávny chrám, ktorý si vybudovali pravoslávni veriaci zo svojich prostriedkov a ktorý krášli Rebrín i celý Zemplín dodnes. S vďakou spomíname na činnosť brata Andreja.
Vičnaja pamjať!

Prot. V. Mandzjuk

Zo života zahraničných pravoslávnych cirkví

Srbská cirkev. V deň sviatku Zvestovania Presvätej Bohorodičky zomrel d. o. archimandrita dr. Justin Popovič, narodený r. 1894 tiež toho dňa. Vyštudoval deväťročný bohoslovecký seminár sv. Sávu. Stal sa mnichom, študoval v Petrohrade, Oxforde a v Aténach, kde obdržal titul doktora bohoslovia. Potom bol profesorom na seminári v Sremských Karlovciach, kde študoval rad našich bohoslovcov. Napísal štúdiu „Filozofia a náboženstvo F. M. Dostojevského". Prekladal svätootcovskú literatúru. Roku 1931 pracoval s metropolitom Josifom na Podkarpatskej Rusi, kde organizoval pravoslávnu cirkev, potom učil na seminári v Bitolji, vydal 1. diel Dogmatiky. Roku 1934 ho ustanovili za docenta na teologickej fakulte v Belehrade, kde vydal II. diel Dogmatiky. Po vojne žil v rade monastierov a v r. 1972—1977 vydal dvanásť veľkých dielov „Života svätých", najväčšej edície v pravoslávnom svete. Roku 1978 vyšiel III. diel Dogmatiky. Okrem vydania iných kníh prekladal do srbštiny liturgické knihy. Za veľkej účasti domácich i zahraničných priateľov bol d. o. Justin pochovaný 10. apríla 1979 v monastieri Čelije. Otec Justin mal teda veľké zásluhy i o našu cirkev výchovou študentov a priamou osobnou prácou na obnovovacom procese cirkvi v tridsiatych rokoch. A našou povinnosťou je nezabúdať naňho v modlitbách a usilovne študovať jeho práce.

Vičnaja pamjať! N.